معنای عبارت «ان الشیعة اختاروا» در عبارت مرحوم طبرسی

«إلا أنهم اختاروا»؛ همینطور که میخوانیم میگویید اختیار کردند اما وقتی در فضای قرائات وارد میشویم اختیار یک ریشه پانصد ساله تا زمان ایشان داشته. مثلاً نافع در قرن دوم میگوید «الّفت هذا»، «اختار»، «مختار»؛ اینها مفصل ریشه دارد. کلمه اختیار در فضای قرائات با فضای حدیث و رجال و تفسیر و فقه تفاوت دارد.

«اختاروا»؛ من اینطور عرض میکنم. بهعنوان بحث طلبگی؛ اختیار را چه میگویند؟ اول میگویند مذهب شیعه این است که قرائات جایز است، بعد میگویند «الا انهم اختاروا»، کرهوا را بعد میآورند. شیخ «اختاروا» را نداشتند. ولی مرحوم طبرسی میخواهند بگویند منظور شیخ ما هم همین بوده.

«اختاروا» یعنی چه؟ ببینید «اختیار» در فضای قرائت نزدشان مسلم است –این را بهعنوان ادعا عرض میکنم- که همه این قرائات کلام الله است، از نافع عرض کردم؛ خود نافع یکی از قراء سبعه است. عبارتش را مکرر خواندیم. میگوید نزد او نشستم و دیدم اصلاً از مختار خودش اسم نمیبرد. هر کسی میآید اما او از عاصم و ... اقراء میکند. به او گفتم «تقرء الناس بجمیع القرائات؟!»، گفتم «أ أحرم نفسی من ثواب القرآن؟!» من که خودم را از ثواب قرآن محروم نمیکنم. اگر کسی نزد من آمد و گفت مختار خودت را اقراء بکن، من مختار خودم را اقراء میکنم. و الا خودم را از ثواب قرآن محروم کنم؟! این حرف نافع است که در کتابهای علوم قرآنی آمده است. فضای آنها اینچنین بوده.

در چنین فضایی مختار داشتهاند. مختار یعنی آن چه که به جهات خاصی با آن مانوس بودند. نکته مهمتر که خیلی کم تکرار میشود و من تأکید میکنم این است که بسیاری از ائمه سبع چند مختار داشتند. معروف ترینش خود عاصم است که ما به قرائتش میخوانیم. همه شنیدهاید؛ الآن که ما عاصم را میخوانیم برای ما چند راوی دارد؟ دو تا دارد. ابوبکر بن شعبة بن عیاش و حفص شاید بالای چهارصد-پانصد مورد با هم اختلاف دارند. مقری هر دو هم عاصم است. تازه این دو به دست ما رسیده است. عاصم سی شاگرد دارد. یعنی عاصم مختارها دارد. چرا؟ در جلسه دیگر عرض کردم که تحلیل و روانکاوی ائمه قرائت که امام میشدند خیلی کار دارد. هنوز باید اینها را بخوانیم تا بعد ببینیم عاصم چه کار میکرده. عاصم فقط خودش به حفص گفت آن چه که به تو گفتم از ابو عبد الرحمان سلمی از امیرالمؤمنین علیهالسلام بود. آن چه که به ابوبکر گفتم از زربن حبیش از ابن مسعود بود. این جوابی بود که خود عاصم داد؛ چون حفص بین راه فهمید. یک دفعه دید هر دو شاگرد عاصم هستند اما او آن جور میخواند. نزد عاصم رفت و گفت ما که دو جور میخوانیم! گفت مانعی ندارد. طریق تو این است و طریق او این است. اینها یک فضای آرام و متداولی بود که انجام میشد. شما این فضا را در نظر بگیرید. اختاروا یعنی چه؟ یعنی یک نحو إفراد معین با ضوابط خاص؛ کسی که امام شده مختار دارد. تا قاری امام در قرائت نشده، مثل مجتهد میماند که ما میگوییم. تا مجتهد نشده فتوا دادن حرام است. نظر خودش به درد خودش هم نمی خورد. حتی به نظر

خودش هم حرام است که عمل کند. قاری هم همینطور است. چه زمانی امام می‌شود؟

این مجاهد در مقدمه السبعه توضیح داده. من هم وعده داده بودم که می‌خوانیم اما هنوز نشده. آن جا می‌گوید که امام کیست. امام خیلی شرائط نیاز دارد. نحو سرش بشود و خیلی از چیزها را بداند. مهم ترینش این است که نقاّد سندها باشد. این برای ما بسیار مهم است. چون می‌خواهد اقراء را سندی و کلاسیک بکند. با پشتوانه تواتر می‌دانی که ان شاالله بعداً جمع آن‌ها را عرض می‌کنم.

خب اگر اختیار این است، مرحوم طبرسی می‌فرمایند «شیعه اختاروا». آیا «اختاروا» لغوی را می‌گویند؟ من حرفی ندارم. بر این «مصرّ» نیستم. خود من که باره خوانده بودم «اختاروا» لغوی در ذهنم بوده. اما الآن که با اصطلاحات مانوس می‌شویم می‌بینیم این‌ها در فن تفسیر و قرائت بزرگ هستند. ایشان وقتی می‌گویند «اختاروا» در ذهن شریفشان یک عمر «اختیار» و «مختار» تنیده بوده. لذا این احتمال در ذهن من آمد.

بازبینی #2
ایجاد شده 16 آوریل 2024 15:32:54 توسط ... .
به روزرسانی شده 25 مه 2024 13:14:09 توسط ... .